

"Tak jo. Poslouchej: Donde esta la hacienda de Fernando Gomez?"

"Donde esta la hacienda de Fernando Gomez? Co to znamená?"

"Znamená to, kde je statek Fernanda Gomeze. Já jen doufám, že ty pohraničníci nechodili taky na akádu."

Za půl hodiny nato nás nápis Státní hranice upozornil, že přechod je nedaleko. Otec zpomalil jízdu a nasadil sebevědomý výraz, vhodný pro Pereze Huertago, peruánského lékaře, který si vyjel s manželkou Estrellitou a synem Ramírezem na prázdniny do Evropy. Právě si v Československu koupili vůz, vzduchem chlazenou taturu, která způsobí úplnou senzaci v úzkých uličkách Arequipy.

Mladší pohraničník otci zřejmě starost nedělal – nic jsme nepašovali. Sledoval však bděle toho druhého koumese, který dlouho listoval našimi pasy, chvillemi se zamyslel a krhové oči mu zatékaly do dálky.

"Tschechoslowakei ... schönes Land ... sehr schön. Sprechen Sie deutsch?" zeptal se tatinek.

Muž zavrtěl hlavou. Bylo ještě příliš brzo po válce na to, aby se začalo užívat němčiny jako všeobecně dorozumívacího jazyka.

Konečně tatínkovi vrátili pasy.

"Můžete jet," řekl.

Perez rázem uposlechl, když vtom si uvědomil, že přece nerozumí. Pohlédl nechápavě na pohraničníka. Děda mávl rukou k hranicím.

Otec nastartoval a mně došlo, že jsme vyhráli. Když jsme se rozjížděli, stáhl jsem okenko a oslovil celníka s upřímným úsměvem:

"Donde esta la hacienda de Fernando Gomez?"

Staroch naznačil otci, aby zastavil, a naklonil se k otevřenému oknu.

"Hasta la vista. Šťastnou cestu. Ale pane Dubský, vy jste už tutově ten poslední peruvijánskej doktor, kterýho

pouštím ven. A hodně štěstí za kopečkama. Nebudete to tam mít lehký."

A pak konečně vjel Perez s Estrellitou a malým Ramírezem do západního Německa.

DRUHÁ ČÁST

Strýček Harry stál na přístavišti pro francouzské lodí na konci 48. ulice s pršákem přes ruku, na nohou vyblýskané florsheimky. Uchoval si klasický vzhled mohovitého byznismana, který nemá zapotřebí jít s proudem. Hltal jsem ho očima i s jeho křiklavým sportovním sakem. Ztělesňoval nesmírně vítaný článek, spojující světadíl: jakožto Američan, který dovedl česky, byl nástrojem dorozumění.

Byl jsem jako u vidění, když Harry diskrétně, ač nikoli zcela nepozorovatelně, podstrčil uniformovanému imigračnímu úředníku svou vizitku (ten se hned příští víkend objevil v Port Washington, aby se přihlásil o úplatek) a my prolétli celní prohlídkou jak po másle. Ale k proclívání jsme toho stejně moc neměli – všeho všudy dva vulkánfibrové kufrý, zakoupené v Le Printemps v Paříži za poslední peníze, zbýlé z prodeje těch vepřovicových a tatry vzduchem chlazené, a ruksak, který jsem nesl na zádech.

Obrátili jsme se zády k Normandii, Harry mávl před přístavní budovou na taxíka a jedna žlutá nestvůra se odlepila z řady podobných žlutých nestvůr, které jako by měly ulice vyhrazeny jenom pro sebe. Odlepili jsme se od chodníku pod Riverside Drive a vyrazili do horkého,

hlučného a chaotického New Yorku. Koutkem oka jsem zahlédl, jak se matka pokouší spolknout aspirin bez vody; v druhém koutě taxíku tatínek civěl tupě na to mravenišť venku – celý uřaslý a zděšený.

“Počítal jsem, že zůstaneme přes noc v hotelu a zejtra vás odvezu do Port Washington,” vykládal strýček Harry.

Chvilí bylo ticho. Minuli jsme dva domovní bloky, pak ostrá zatačka doleva a už jsme si to štipali na východ.

“Harry,” povídá tatínek, “pokud jde o ten Port Washington, tak můj názor je, že bychom teď neměli odjíždět z New Yorku ... chápeš, ne?”

“Pročpak? Co je na New Yorku tak náramného? Však se sem ještě podíváte, neboj. Jezdí sem longislandské vlaky a dřív nebo později si budete muset hledat práci. Ale vždyť jste sotva přišli, tak nač ten kvalet?”

“Harry, já bych chtěla, aby ti bylo jasné, že s Josefem v téhle věci nesouhlasím. Myslím, že bychom měli jet rovnou do Port Washingtonu a začít odtamtud,” řekla matka dost rozpačitě.

“Já si to taky myslím. Měli bychom jet do Port Washingtonu a ...”

Můj názor zůstal nevyřešen; umlčel mě pohlavek, který jsem slízl i za matku.

“Přece nemůžeme jen tak zdrhnout do Ameriky a obrátit se ke všemu zády. Přijeli jsme sem s určitým cílem.”

“Přijeli jsme sem jako emigranti. Začít nový život. Máš předešlým zodpovědnost za rodinu,” řekla matka, už ne tak rozpačitě.

Harry koukal, poslouchal a žasl. V té chvíli taxik zastavil před hotelem Astor a my začali tahat ven zavazadla. Pak nastal obvyklý zmatek v recepci a rozhovor se rozproudil, až když jsme dorazili do pokoje. Maminka začala rozbalovat kufr a strýček Harry se posadil vedle mne na postel.

"Ty, Josef, tak se přece vymáčkni," řekl strýček Harry svou živiální češtinou, zabarvenou anglickým přízvukem. "Co je tak důležitýho v New Yorku? Mimo Wall Street, to se ví."

"Za pár dní bude ve Flushing Meadows zasedat Valné shromáždění Spojených národů."

"Hm, to bude ... No a?"

"Josef si myslí, že von a Papánek - přesně v tomhle pořadí - vyrvou Československo ze spárů komunismu," řekla matka.

"Papánek je tu sám. My jsme jedna z prvních uprchlických rodin, co sem přijela. Můžeme podat svědectví o tom, co se doma děje. Je nás tady zapotřebí."

"Měls vidět, co se dělo v Německu, Harry. Sotva jsme byli třicet kilometrů od hranic, v hotelu, kde nás Američani ubytovali, už jsme si zakládali politický strany a každá horempádem sestavovala seznamy členů těch druhých stran, kterejm zakáže návrat domů, až bude Československo osvobozený. Hnedka jsme se rozdělili na agrárníky, národní demokraty, lidovce a sociální demokraty ... Slováci měli dokonce i fašistickou skupinu."

"Na tom nezáleží. Tak to chodí mezi emigranty vždycky. Proto se ještě nevzdáme boje."

"Jakýho boje, Josef?"

Maminka obešla postel a stanula před otcem, hrozivě mávající růžovým kombiné.

"Copak to nechápeš? Oni vyhráli! Stalina je možný odstranit jen násilím a do toho se nikomu nechce. Musíme začít nověj život, nic jinýho se nedá dělat."

Z očí jí vytřyskly slzy.

"Hele, zadržte, tohle by byl špatnej začátek. Takhle se to nedá dělat ... Počkejte, já přines něco na oslavu. Už jste někdy pil bourbonskou? Chtl jsem váš příjezd zapít čistě americkým drinkem, ale nic mě nenapadlo, jen tahle whisky. Anebo Coca-Cola. Necháám donýst led a

sklenice."

Zatímco se Harry domlouval s restaurační službou, poslali mě do koupelny, abych se osprchoval. Když jsem zas vylezl, popíjeli whisky a Harry kreslil tužkou na kus papíru plán Manhattanu. Všichni se úzkostlivě vyhýbali jakémoliv zmínce o odjezdu do Port Washington. Octli jsme se na rozcestí, které vyžadovalo okamžité rozhodnutí. Ted' šlo o to, zda z nás budou exulanti nebo emigranti. Volba záležela na tatínkovi. Zůstane-li v New Yorku, snad bude mít ještě poslední možnost vydobýt si postavení v politice, postavení, po němž tak prahnul - postavení státníka. Vždycky si myslel, že doma mu tuto pozici neprávem upřeli. Mizivá naděje, že předstoupí před Valné shromáždění a jako Haile Selassie v třicátých letech promluví do duše liknavým spojení, kterým nakonec nezbuďte, než přijít na pomoc, nemá-li západní svět zahynout, otce nadobro omámila. Koneckonců by byl asi sám přiznal, že takový projev by měl pramalý praktický účinek, ale pro něho to byla poslední šance zaskvít se v světle ramp. A toho se nehodlal vzdát.

Harry ho patrně chápal. Nepřemlouval ho, ale ve vztahu k nám citelně ochladl. Ještě stále tu a tam vypomáhal penězi, ale navštěvoval nás jen zřídka; vymlouval se, že ho cesta k nám příliš unavuje. Věděli jsme, že to není pravý důvod. Skutečnost byla taková, že jsme ho prostě zklamali, že toužil mít kolem sebe rodinu, a my jeho přání nesplnili.

***

Tak co dál. No ovšem, Emersonova střední škola. Uvnitř se tísnilo pět tisíc duší, ačkoli postavená byla pouze pro dva tisíce. Na Emersonce mě ledacos deprimovalo, ale ze všeho nejhorší byl nedostatek volného prostoru. Ze dvou stran ji obklíčovaly řady

svítivě červených obecních domů, na třetí straně bylo vybetonované hřiště a přes ulici se už roztvářela první vlna celého moře dvouposchodových rodinných domků. Aby čtverec byl úplný, čtvrtá strana vrůstala do nákupního střediska, které tam vůbec nemělo co dělat. Obchodníci, zvlášť ti, co prodávali cukroví, se ustavičně zmlítali mezi láskou a nenávisť vůči škole. Bez ní by se už dávno položili, ale škody, které jim studenti napáchali, podstatně snižovaly jejich zisk.

6. září jsme seděli u ponků v podzemní truhlářské dílně a čekali na třídního, jak nám kázaly cyklostylované Instrukce pro studenty, kteří loňského roku nenavštěvovali Emersonovu střední školu. Dveře se rozlétly, vešel rovnoměrně prorostlý oplešalý pán a napsal na tabuli školáckým rukopisem své jméno. Jmenoval se Niederle. William A. Niederle.

"No nazdar," řekla otrle vyhlížející dívka s blond ofinou, růžovým svetrem a nepřírozně špičatými nádry. "To mi tak ještě scházelo. Teď jsem už dokonale blažená. Vyfáknout tu kurvu Niederleho za tříďasa!"

"Ty tam! Ty v té flanelové košili! Jak se jmenuješ?" Niederle hovořil ke mně, ale já se nedovtípl, dokud po mně nehodil kusem barevné křídý. Všichni se srdečně zasmáli.

"Dubský, mé jméno ..."

"Tak prosím, ble ble vy nový ble dř dřídu dř ley lundřišet. Emerson je školáčiouflat meu handybakant. Já sám rádoby sehjúdlak (zde se zase všichni zasmáli) tak ať se nemuseraly digilbasrat na silft damrajt. Rozumíš?"

Přikývl jsem. Pak se vyfířily v divém shonu předpisy a nařízení, cyklostylované, napsané na tabuli, v příručce, v ústním podání. Doplňovaly, objasňovaly, potvrzovaly a upřesňovaly se navzájem.

Po ránu mi Niederle většinou věnoval několik minut. Brousil si vtíp na mém vzhledu, na mé nemotornosti, na mé bezradnosti. Ale je možné, že jsem si to všechno jen

namlouval, že mi ve skutečnosti nespílal, že mě nikdo bez příčiny neotravoval. Nevím. Ale když jsem přinesl domů první oznámení ze školy, táta si vzal na půl dne volno z práce a šel si promluvit se slečnou Shortenovou, mou přepracovanou poradkyní. Trpělivě poslouchala jeho zpohlavkovanou angličtinu a nakonec, zdá se, pochopila. Začal jsem chodit třikrát týdně na zvláštní jazykovou kliniku. Asi tak za měsíc se má angličtina natolik zlepšila, že jsem se mohl o přestávce naklonit přes uličku a zeptat se:

"Pardón. Ale proč je prošim pan profesor Niederle kurva?"

Dívka se ke mně otočila, chvíli si mě prohlížela a pak si zase začala pilovat nehet na ukazováčku.

"Křindapána, copak to nevíš?"

"Já nevím."

Zase přestala a podezřívavě si mě změřila.

"Hele, Betty," dloubla svou sousedku na lavici, "není tenhle kluk nákej vadnej?"

Betty se na mě ani nepodívala.

"Von to bude asi nákej blbej cizinec."

"Vodkať seš? Z Portorika?"

"Jsem z Československa."

"Z Čeko ... cože?"

"Z Československa. To je v Evropě."

"A tak ... No to není divu, žeš neslyšel o Niederlem. To je panečku škula. Strkaj ho z jedný školy do druhý, protože tluče děti. Vloni byl na Stuyvesantu a rozbil tam někomu hubu, jenže na to nebyli svědci, tak ho za to nemohli vyrazit."

"Děkuji."

"Hele, mně neděkuj. Poděkuj Rademachrovi."

"Co? Rady mejkr?"

"Jo. Von je váš šerif. Šerif přes kluky. My holky máme svou matku představenou, ta taky stojí za pendrek. Rademacher přiděluje děti do tříd ... Československo,

říkáš? Co je hlavní město Československa? Moskva?"
"Ne, Praha."

Ta má láska k jedné plavovlásce začala vlastně náhodou, když jsem jednou v poledne zahlédl v natřískané jídelně prázdné sedadlo, k němuž se z druhého konce prodírala také Shirley, a zrovna když tam dorazila, uprázdnila se i vedlejší židle. Na mě přání dobrého dne odvětila ahoj, a sotva se stačila uvtípnout o tom, z jaké mrňavé zemičky pocházím, začali se objevovat její cititelé. Ke konci přestávky, kdy nás pouštěli z jídelny, Shirley si chtěla zakouřit a požádala mě o cigaretu. Vypůjčil jsem si ji od Kubánce jménem Perez. A tak se stalo, že jsme s Shirley stáli u zábradlí a dali se do řeči.

Dozvěděl jsem se moře věcí. Otec Shirley Perlmanové, řidič nákladáku, přestoupil na katolickou víru a teď byl už řadu měsíců bez zaměstnání. Kdyby Shirley mlátil, ale před časem opustil rodinu a ta se nastěhovala k Shirleyině tetě. Teta byla hodná, ale nedovedla si odpustit narážky na to, že všechno mohlo dopadnout jinak, kdyby se Shirleyina matka uměla líp vdát.

"Židé se vyskytují jenom v extrémech – vem třeba takového Epstei – totiž Einsteina. Jenže ty sis, děvenko zlatá, musela pořídit zrovna ten opačnej extrém," citovala ji Shirley doslova.

Bylo nám spolu dobře. Má bezelstnost a nedokonalá znalost angličtiny ji podněcovaly, aby mluvila, jak jí zobák narostl. Šla mi z toho hlava kolem, protože ani v Polabí, ani nikde jinde jsem se nesetkal s děvčetem, které mluvilo tak jako Shirley. Ji to zřejmě ani nepřišlo. Rozhodně neměla v úmyslu mě šokovat. Pro ni byly všechny ty prdele a sračky prostě výrazná, šťavnatá slova.

A co já! To bylo panečku něco, sbalit Shirley! Všechny Portorikánky a Italky v doučovacích hodinách angličtiny o tom donekonečna drbaly, taková to byla událost. Brebentily ovšem ve svých rodných jazycích, ale kdo by si nevíšim těch pohledů, co na mne vrhaly, a toho vrčivého r

ve jméně Perlmanová! Když přišlo jaro, všichni už vzali na vědomí, že plavovlásá Shirley chodí s tím přivandrovalcem. Jenže Shirley dřív chodila s jedním Spartánem a tak pokaždé, když jsem na chodbě potkal spartánskou bundu, zatrnulo mi u osrdí. Jejich výhrůžné úšklebky byly pro mne jasnou výstrahou, že bych si měl vypracovat obranu. V zoufalství jsem se pokusil zorganizovat vzdoroklub z přístěhovaleckých kluků z jazykové školy – z Italů, Portorikánců, Řeků, Estonců a Poláků. Ale my se nemohli mezi sebou ani pořádně domluvit, natožpak zorganizovat údernou partu.

A tak když jsem ve škole pokukoval po Shirleyině překypujícím svetru, anebo když jsme se drželi za ruce v sobotu večer v kině po desetihodinové šichtě v samoobsluze, kde jsem vykládal zboží na police, věděl jsem, že mne nemine pořádný výprask – a nemohl jsem nic, ale naprosto nic udělat, abych tomu zabránil.

***

Otec se připravoval na svou roli státníka v exilu. Před Valné shromáždění Spojených národů nepředstoupil nikdy, protože zájem o Československo ochabl, díky vzdušnému mostu do Berlína a průsvihu kolem Tita. Otec navštěvoval diskusní kroužky, které hledaly, na koho svést vinu za komunistický převrat, a zdařile prohlubovaly rozkol mezi novými uprchlíky.

Našel si místo v nemocnici Bellevue, kde během noční směny dělal rozvážku. Ráno spal, odpoledne vyseďoval v bytě pod větrníkem ve spodcích a v sokolském tričku bez rukávů a četl Newyorské listy, což byl určitě ten nejzímější plátek na světě. Byl tím vším sklíčený a nevěděl kudy kam, obzvlášť když se v podvečer vracela maminka, ruce zčervenale od mycích prášků, jimiž drhla byt druhohradě operní zpěvačky, nymfomanky, která

bydlela u Central Parku.

"Je to vlastně směšný," rozumoval otec, většinou sám pro sebe, "jedna země člověka vyžene, protože je buržouat, a druhá mu nedovolí, aby buržoustem zůstal. Ale já se tomu nepoddám; narodil jsem se jako příslušník majetné třídy a nedám se zproletarizovat."

V Bellevue propouštěli a otec chodil dělat jen třikrát týdně. Hrozilo vážné nebezpečí, že nás soudně vystěhují z našeho dvoupokojového bytu. Navštívil nás úředník z československého vyslanectví ve Washingtonu a nabídl se, že nám zaplatí letenky do Prahy. Otec zavolal policii a chtěl ho dát zatknout (tuším pro špionáž), ale tlustý polda, který se na otcovu výzvu dostavil, ani při vši své upřímné snaze nepochopil, oč vlastně jde. Bylo čím dál jasnější, že když porovnával toho bezvadně vyseknutého pána z vyslanectví s otcem, oděným v bermudské šortky, měl sto chutí sebrat našeho tátu a zašit ho tak, jak byl, v těch šortkách a tričku, pokecaném broskvovou šťávou.

Táta s maminkou se teď často hádali. Život v tom těsném bytě, dusné vedro, těžká práce a pocit nejistoty – to všechno způsobilo, že výstupy byly na nočním pořádku. Železná opona se zavírala čím dál tím neprodyšněji a ti, kdo zázrakem unikli po zuby ozbrojeným esenbákům, prošli překážkami z ostnatého drátu a pohraničním pásmem a přežili kulometnou palbu na hranicích, mluvili o zemi tak změněné, že nám připadala jako cizí. Československo zběsile zpřetrhávalo všechny zbývající svazky se Západem. Někteří z mnoha tisíc uprchlíků, kteří přišli koncem roku 1949 do New Yorku, pomýšleli na návrat, ale zprávy z Prahy byly tak znepokojivé, že se nezdálo možné, aby někdo návrat domů přežil. Naše jediná naděje byla Amerika, ale ani tam to moc nadějně nevypadalo.

II

V březnu mě zavolali do ředitelny. Posadil jsem se na dřevěnou lavici vedle tří kluků, kteří měli posledních čtrnáct dní zakázán přístup do třídy. To proto, že jednoho krásného dne vrazili do knihovny, přes hlavy natažené punčochy podle vzoru bankovních lupičů, a ozbrojeni startovními pistolemi, které si vypůjčili z tělocvičného kabinetu, nařídili, aby jim byly vydány peníze za pokuty, uložené v horní zásuvce.

Rademacher stál náhodou zrovna za jednou z polic a vetřelce odzbrojil, ale mezitím už museli odnést knihovnici, slečnu Kluhmanovou, na ošetřovnu a vzkřísit ji. Na rozdíl od našeho hlavního tělocvikáře Hacketta, neshledával Rademacher na té vylomenině nic legračního a celé dny koumal, jak na ty tři maskované chlápky poštvát zákon. V době, kdy já byl pozván do ředitelny, dělali si už všichni učitelé, kteří si předcházeli žactvo svým smyslem pro humor, z Rademachrovy bezmocnosti docela otevřeně šprfouchlata. Muži, kdysi maskovaní, se teď jen netečně rozvalovali na lavicích, protože Rademacher zřídka kdy do ředitelny zabrousil, a nikdo jiný neměl právo je pérovat.

Asi pět minut po mém příchodu se přihnal Rademacher, kravatu nakřivo, šosy laciné košile vlající ve

větru. Banditi ztuhli. Rademacher si nás ani nevšiml a začal pročitat útržky papíru se vzkazy, které se mu nahromadily na stole od té doby, kdy se naposled ukázal v ředitelně.

"Ty jsi Dubský?" trhl hlavou vzhůru.

"Ano," řekl jsem tiše, ustrašeně.

"A jsi Čech?"

"Ano, pane řediteli, narodil jsem se v Československu. Ale ve skutečnosti jsem vyhnanec. Nemám vlast ..."

"Mlč! Kdo se tě na to ptal?"

Pozorně si mě prohlížel a lupiči se chechtali.

"Ven! Stůjte venku! Tak bude to, pohyb! Ne, ty ne, Dubský, ty pojď sem."

Neochotně jsem postoupil o krok k psacímu stolu.

"Mluvil jsem o tobě s Niederlem. Tvrdí, že se tváříš jako svatoušek, ale skutečnost že je jiná. Co tomu říkáš?"

Neřekl jsem nic. Rademacher zašmátral v papírech na stole, pak toho nechal a podíval se na mne.

"Znáš tady ve škole ještě nějaké jiné Čechy?"

"Prosím ne. Myslím, že tu žádní nejsou."

"Já taky žádné nezjistil. Byl jsi tady už někdy? Tady v mé kanceláři?"

"Prosím ne."

"Mluvil jsem s tebou na chodbě?"

"Prosím ne."

"Takže ty mě vlastně neznáš, co?"

"Prosím ne, pane řediteli, já vás vlastně neznám. Ale viděl jsem vás na školních schůzích."

"A co jsem tam proboha řekl, že jsi se na mne tak navztekal?"

"Já se na vás nenavztekal ... prosím pane řediteli."

"Že ne? Tak pojď se mnou."

Šel jsem za ním po schodech do druhého patra, kolem kabinetu anglického jazyka a dvou kresliven do prostřední chodby. Rademacher otevřel dveře chlapeckého záchodu a už z chodby jsem viděl velika

písmena na zadní stěně. Okamžik mi trvalo, než jsem se přeshaltoval do své mateřštiny. A pak jsem četl: NIEDERLE A RADEMACHER SUO TEPLUOŠI

Nic mi nepomohlo vykládat, že v té prosté větě jsou dvě chyby, jaké by žádný patnáctiletý Čech neudělal. Rademacher si nedal říct, a když si zavolal tatínka do školy, otec se mu omluvil spíš ze strachu než z přesvědčení o mé vině. Doma se o tom nikdy nemluvílo, ale musel jsem ze svého kapesného koupit barvu a ten nápis zamalovat. Tři dny jsem nesměl do třídy a tím to zvadlo.

Ale měl jsem vroubek. Kdo si to na Emersonce rozházel s Rademacherem, neměl na růžích ustláno. Ten, kdo spáchal onen hanlivý nápis v mém rodném jazyce, věděl dobře, že mě připraví o veškeré sympatie mezi učitelským sborem. Zvěst o tom průšvihy se roznesla po celé škole, a i když se tomu někteří z těch žertůů před žactvem pochechtávali, já se octl pod nepřetržitým dozorem. Teď stačilo, abych se jen čírou náhodou nachomýtl k nějaké lumpárně, a byl bych automaticky označen za viníka.

Vědomí, že okolnosti jsou tak důvtipně naaranžovány, aby mi zlomily vaz, mě ještě víc sblížilo s Shirley. A vášně už vzplály. Jednou v Astorii na večírku naší kamarádky, který Sparťané svorně bojkotovali, poznal jsem, jak vzněcující účinky má tanec, a celý večer jsme s Shirley strávili stále odváznějším zkoumáním terénu. Koberec byl srolován a Billy Eckstine pěl I apologize znovu a znovu, nedbaje protestů, a my se sotva pohupovali do rytmu hudby, třeli se o sebe celí žhaví, zjištění nemohoucím vztekem, protože jsme neměli kam se uchýlit.

V podzemce cestou domů jsme se na sebe tiskli vedle řidičovy budky s reklamou na ananasový kompot Del Monte, kotníky prstů zatáté doběla, ustrašení tou bezuzdnou touhou. V slabinách mě bolelo napětím a hlava mi třeskla, jak jsem se zběsile snažil objevit nějaké útočiště. Zdráhavě jsme se courali k jejímu domu,

pohroužení do sebe, dlaň v dlani. Když už jsme byli na dohled, zatahl jsem Shirley na prázdnou parcelu na kus drnu pod křovím a začal nemotorně zápolit s knoflíky na jejích taftových šatech, až jsem se na ně rozzuřil jako na nepřítel a začal je z ní nepřítelně a slepě rvát. Vyděšeně šeptala znovu a znovu, ale bez důrazu, ne, Jene, ne, to nesmíme, ale to už jsem držel v dlani její prs, ten vyzývavý prs z Niederleho hodiny, a nic nedbaje na její protesty, které ještě pořád zněly spíš jako úpěnlivé prosby, hladil jsem ji druhou rukou po stehně, tam, kde před chvílí měla sukni, a nahnatal jemňoučkou kůží na vnitřní straně a pak ty skvostné nylonové kalhotky a milióny hvězd se rozstříkly po mračném nočním nebi a ve vzduchu bylo tak málo, tak uboze málo kyslíku pro naše zbláznělé vzdechy. Pak se naše rty srazily, už bezohledně, chtělo to víc síly, její noha mi vyklouzla z dosahu, teď už bylo jasné, že mi opravdu chce uniknout. Zaútočil jsem dvojnásob prudce a snad jsem i něco brebtl, abych zlomil její odpor; v zoufalé snaze zabránit nevyhnutelnému, tlačil jsem ji hrubou silou k zemi, až konečně pronikavý výkřik přetl půlnoční ticho.

Bez jediné myšlenky jsem se vlekl opuštěným vojenským táborem na Severním bulváru, zamořeným krysami. V posteli jsem začal mechanicky onanovat, ale nezbyla mi žádná síla. Ráno jsem zjistil, že k vyvrcholení přece jen došlo.

V pondělí mě Shirley hledala v jídelně. Už jsme neměli polední přestávku ve stejnou dobu a Shirley teď měla připjatou dřevěnou destičku, která sloužila coby propustka na záchod. Oprýskané dřevo se vyjímalo na jejím růžovém svetru hrubě a nepřirozeně. Sotva jsem ji zahlédl, poznal jsem, že se na té prázdné parcele vlastně nic nestalo. Sedla si vedle mne a vzala si smažený brambůrek z mého pytlíku.

"Jene, já vím, kdo tu volovinu na záchodě napsal. Byl to jeden Spartán."

"Já si to hned myslím."

"Má v garáži ještě tu barvu i se štetkou. Jeho strejda je Jugo - totiž Čech. Má dokonce tu celou věc napsanou na papírku v portmonce. Je na to pyšnej až hrůza, sroula jeden!"

"Jak to všechno víš?"

"Já se znám s holkou, co s ním chodí. Totiž co s ním chodila."

"Aha."

"Tak teď se seber a běž s tím na Rademachera. Vonsito vyšťí. Ten kluk je dnes ve škole, chodí se mnou na občanskou výchovu. Vem si mou propustku a padej, řekni, že -"

"Nechci vědět, kdo to je."

"Tumáš, vem si mou propustku. Je to Dan Rio -"

"Já to nechci vědět."

"Něblni, vole, a proč?"

"Já nevím."

"Ta svině tě přece svalila do takového děsného průseru."

"To je fakt."

"No a? Teď mu to můžeš voplatit. Nač čekáš?"

"Nevím ... Možná že nemám chuť poštvat na sebe všechny Spartány. Což se určitě stane, jestli s tím půjdu na Rademachera, to je ti přece jasný, ne?"

"Jo takhle! No teda abys věděl, ty šašku počmáraná, Spartány máš na krku tak jako tak."

"To vím."

Chvilí neříkala nic a projížděla nehtem písma, vyražená do propustky.

"Hele, vole, chceš vědět, co si myslím, vole? Já si myslím, že ti v podstatě medí, když dostáváš do držky ... Takovej to na mě dělá dojem."

***

Deproletarizace mého otce postupovala dosti složitě. Konečná fáze zahrнула i nervové zhroucení a tehdy přišlo docela vhod, že byl zaměstnán v nemocnici – ale to už předbílám.

Jelikož se emigrantská politika vyvinula v nemohoucí, bezvýznamné vzájemné osočování mezi znesvářenými frakcemi, které se nebezpečně radikalizovaly, rozhodl se otec, že bude jednat na vlastní pěst. Na rozdíl od matky, která přijímala svou novou roli tiše a s popelavou rezignací, otec nepřestával zápasit. Zápasil o uznání články v emigrantském tisku, zlobnými výbuchy o sobotních večerech, kdy se u nás scházela skupina Čechů, dokonce i dlouhými a osamělými demonstracemi před českým konzulátem v Manhattanu s transparenty jako: **DEJTE NÁM IHNEĎ SVOBODU, VRAZI!** Když byl konzulát zrušen, otec pokládal výlučně za svoji zásluhu, že přiměl Státní departmēt k tomuto kroku. Naproti tomu ovšem nebylo pochyby, že tím přišel o významnou příležitost obracet k sobě zraky veřejnosti.

S pomocí jakéhosi švýcarského obchodníka se otcovu příteli podařilo propašovat z Prahy dopis. Poslední jeho odstavec zněl:

“Nemáme žádné východisko. Nebyli jsme dost bdělí a teď se topíme v bahně, které se vyvalilo ode dna. Západ nás odepsal a ti barbari z Východu nás shráblí, jako by se nechumelilo. Přichází zase doba ledová, ale já už nemám sílu navléknout se do kožichu. Takže nejspíš zajdu.”

Pro otce byl ten dopis dar z nebe. Hned ten večer, co došel, dal jej za nekřesťanský obnos přeložit do toporné angličtiny a vydal se na obchůzku po redakcích. Newyorské noviny po řadě zdvořile zareagovaly otištěním malého odstavečku někde mezi inzertami na dámskou konfekci. Když se pak otec rozhořčeně chopil

telefonu, následovaly záhadné poruchy na lince, anebo sáhodlouhé rozmluvy s nějakým redakčním poskokem, který nejen že neměl potuchy, oč jde, ale ani nevěděl, kde hledat Československo na mapě světa.

Nakonec se však jakýs takýs úspěch dostavil. Longislandské noviny otiskly dopis téměř v plném znění s otcovou fotografií a obsažným interviewem. Ukázalo se, že otec byl ve staré vlasti prezidentovým poradcem a v Americe bývá často zván na konsultace k Trumanovi. Z toho všeho vyplývalo, že otec je nesporným vůdcem Čechoslováků v exilu.

Když jsem nazítří poté přišel domů ze školy, maminka seděla v obýváku v křesle. Měla zapálenou cigaretu, ačkoli přestala kouřit, hned když jsme dorazili do New Yorku, aby se ušetřilo.

“Nešel by ses projít? Asi tak na hodinku, na dvě?”

Ale když jsem se otočil k odchodu, rozmyslela si to.

“Jsi už dospělej. Zůstaň tady.”

Sedl jsem si na gauč a díval se na ni. Zeptala se mě:

“Půjdeš se mnou?”

“Kam?”

“Odcházím od tatínka.”

“A kam půjdeš?”

“Asi do Port Washingtonu, k strýčkovi Harrymu.”

“Já nemůžu,” řekl jsem po chvíli rozmýšlení.

Pokuřovala a dívala se z okna. V té chvíli jsem zalitoval, že si nejsme blíží, abych ji mohl všechno vysvětlit a aby mi ona mohla říct, jaký jsem hlupák. Ale matka na má slova neodpověděla, zřejmě vysvětlení nevyžadovala. Pro ni už život přestal být vysvětlitelný a každá snaha pochopit ji ubírala sílu, kterou tolik potřebovala, aby mohla zastat svou práci. A tak jsme tam seděli proti sobě, já se díval na její zmozolené ruce, které si kdysi dávala každý týden manikýrovat, prohlížel jsem si její nevzhledné šaty a nepěstěné vlasy. Bylo mi trapně. Skoro si myslím, že jsem byl rád, že od nás odchází.

“Není to jen kvůli tomu interviewu. Ale víš, my už k sobě nepatříme. Nedovedli jsme táhnout za jeden provaz v nemoci i ve zdraví, jak se říká.”

“Vrátíš se?”

“Snad ... Večeři máš na plotně. Udělej si k té čočce smažené vajíčko, ale nepouštěj plyn naplno, ať se ti to nepřipálí.”

Zamáčkla cigaretu, navlékla si odřený kabát a zvedla kufřík z pařížského Printempsu. Když se otočila, měl jsem dojem, že má v očích slzy, ale to se mi asi jen zdálo, protože jsem si to přál. Otec přišel domů patnáct minut nato a roztržitě vyslechl tu novinu. Cestou domů ho osvítila velká myšlenka, že nadešel čas sjednotit Čechy a Slováky pod jedním praporem, nerozlučně a na věčné časy, a zapomenout na rozdílné orientace politických stran. Nadešel čas soustředit se výlučně na jeden cíl, na osvobození vlasti. Zůstal vzhůru dlouho do noci a sestavoval květnaté provolání.

Tento dokument byl odmrštěn s takovou zlobou, k jaké dohání lidí jenom nemohoucnost. České noviny všude na Západě věnovaly celé stránky zbesílým útokům na mého otce. Brzy vznikl všeobecný dojem, že ty longislandské noviny interviewovaly naprostého šílence.

Krajanský tisk v Pensylvánii začal otiskovat na pokračování soubor pěti statí, nazvaných “Kdo je pan Dubský?” V nich se kategoricky prohlašovalo, že otec za války kolaboroval s lidickým vrahem K.H. Frankem.

Druhý den potom, co jsme si tohle přečetli, zavolali mě z Bellevue, že tatínek nepříjde domů – aspoň ne v dohledné době.

***

Ještě dlouho poté, co Shirley zmizela z mého života, namlouval jsem si, že o mne Spartani ztratili zájem.

Bláhová myšlenka!

Na konci školního roku zažil Rademacher nesmírný šok, protože jsem prospěl s vyznamenáním. Podvratní živlové přece nestudují s vyznamenáním! Podvratní živlové se soustavně ulejvají ze školy, většinu času profílákají a středoškolské vzdělání nikdy nedovíří, protože si musí odsloužit příslušná léta v polepšovně. Tak tomu bylo na Emersonce odjakživa, snad tu a tam s nějakou tou drobnější výjimkou, která se dala přehlédnout. Já však rozhodně žádná zanedbatelná výjimka nebyl.

Rademacherovi nezbylo, než z moci svého úřadu ohlásit můj prospěch na školním shromáždění a předat mi vysvědčení.

V den, kdy se shromáždění konalo, žil jsem už skoro měsíc sám a bylo mi čím dál jasnější, že nemohu zůstat sám donekonečna, i když jidla bylo doma dost ještě aspoň na čtrnáct dní, díky tomu, že jsem mezi stránkami Kravčenkovy knihy Zvolil jsem svobodu našel zastrčeno třicet dolarů. Byli jsme dlužní činži a účty nebyly zaplacený. Přesto jsem si vyžehlil oblek a vybral si nejlepší z otcových čtyř kravat. Chtěl jsem si tu slávu užít. Když kapela spustila Hvězdnatý prapor a dva Rademacherovi milci přinesli vlajku, rozhlížel jsem se s nesmírným uspokojením po stojících zástupech. Stal jsem se příslušníkem akademické smetánky – byli to povětšinou žáci jazykové třídy, kde vyučoval ředitel školy – která na Emersonce tvořila nepatrný a tak dobře střežený ostrůvek, že na něm nebylo snadné přistát. Mnozí z přítomných mě pokládali za dosti nechutný paradox. Pro ostatní jsem byl prostě terčem nenávisi. Jak velká ta nenávisť byla, jsem si uvědomil až ve chvíli, kdy mě Rademacher odváděl z podia. Než jsme dorazili na ošetřovnu, měl jsem límeček košile celý rudý od krve, která se mi řinula z tváře.

Nikdy se nezjistilo, kdo stiskl kohoutek té vzduchovky

v pozadí sálu. Pořadatelé byli skoro všeměs Spartani. Než Rademacher všechno zorganizoval a seřadil, nebylo po zbrani ani stopy. Jak jsem tam tak seděl s obávanou tváří, nabyl jsem dojmu, že do toho vyšetřování rozhodně nevládá celou duši.

Když zjistil, že bydlím sám, že není koho zavolat a komu mě předat, vjel do něho nový život. Obtelefonoval příslušná místa s žádostí, aby se mé poměry vyšetřily a přešetřily a aby se mě ujala instituce, která zaručuje dohled nad nezletilou mládeží. Když to všechno vybavila vyplnil a právě vypisoval na příslušný formulář adresu, kterou mu udal department sociální péče, telefon na jeho stole zazvonil znovu. Byla to slečna Shortenová, již se předtím podařilo vypátrat mou matku v Port Washington a povědět jí o mém úrazu. Tentokrát slečna Shortenová hlásila, že mluvila s mým otcem, který se ráno vrátil domů a právě byl vyrozuměn matkou. Čili jsem měl zase o dohled postaráno.

Rademacher roztrhal formulář, který předtím tak pracně vyplnil, a naznačil mi, abych koukal mazat.

III

Z otce se stal nový člověk. Zhubl o deset kilo a místo šli teď nosil pásek. Během léta si našel místo v nějakém skladišti v Brooklynu. Pustil se do čtení, a nejen Orwella a Koestlera, ale četl i takové autory jako Ortegu y Gasset a Jeffersona. Začal vařit a postupně se v tom zdokonaloval. Pečoval si o puky na kalhotách, postříkával se prostředky proti pocení. Ale maminka se pořád nevracela, a to mu dělalo starosti. Často ji telefonoval do Port Washington a občas jí dokonce napsal i dopis, ale o jejím návratu se nikdy přímo nezmínil. Matka pracovala v knihovně v Manhassetu. Strýc Harry jí najal pokoj, ale jinak se do něho nemíchal.

Celé léto jsem pracoval v samoobsluze v Jackson Heights a byla to perná fuška. Dostával jsem padesát centů za hodinu. Majitel podniku, přesvědčený, že mě šilně přepláci, mě zdržoval v práci do osmi i devíti večer, takže to někdy vyšlo na dvanáct hodin denně. Tyto přeschasy jsem však dělal jen za dobré slovo, protože, jak mi pan Maloney vysvětlil, ve státě New York zákon nedovoluje, aby mladiství pracovali víc jak osm hodin denně. Kdyby zanesl mou mzdu za přeschasy do knih, úřady by mu na to hned skočily. Může mu to srdce utrhnout, ale ty přeschasy budou muset zůstat ien mezi

námi dvěma, dokud se vláda neumoudří.

"Ale to se hned tak nestane," vykládal, když ho popadla didaktická nálada, "ten zákon existuje kvůli židům, abys věděl, ty kluke ušatá. Dokud se jim povoluje kšeftovat, stát jim musí koukat na prsty."

Nachež mi mučně poklepal na ramě a dovolil mi odejít. Jednou o víkendu otec vzhlédl od knihy, utřel si čelo, prohlásil, že to vedro se nedá vydržet, a odvedl mě do Central Parku, podívat se, jak tuleni dovádějí v nádrže. Nabídl mi cigaretu, zadíval se přímo do zamžného slunce a po chvíli, ještě celý oslněný, začal řečnit. Velkolepě. "Viš, jak se z člověka stane buržoust?"

Musel trochu odbočit, protože já nevěděl, co to vlastně buržoust je.

"Když jako buržoust jedná. Chtěl bys párek? Jsou čtyři, tak abysme radši šli. Dnes udělám k večeri knedlíky."

Udělal knedlíky, moc dobré meruňkové knedlíky posypané tvarohem a cukrem a polité máslem, a pak jsme seděli a besedovali. Oba jsme měli dojem, že se naše situace zlepšila, a jestli ne, že aspoň vypadá, jako by se zlepšila nebo chtěla zlepšit. Ale o tom jsme se ani jeden ani druhý nezminili, protože jsme se báli, že se nám to jen zdá.

Své nové tézi však otec přikládal značnou váhu a snažil se přehlušit Čtyři esa, která zpívala "It's a Sin", burácením rádia, vyladěného výhradně na stanici WQXR nebo New York Times; když otec zjistil, že jsem si chytil jinou stanici, dostal jsem pokaždé vynadáno. Prvních dvě stě dolarů, které si otec ušetřil, utratil za mrtváky akvarel. Byl to velice pochybný Winslow Homer. Kvůli tomu obrázku jsme se museli vzdát pětaticentimetrové televize s okrouhlou obrazovkou a týdenních prázdnin v Bolton Landing, které jsme měli naplánovány na srpen. To všechno však byly obříze růstu a myslím, že jsem to už tehdy chápal. Otec se mi za to odvděčoval tím, že se mnou držel černou hodinku v obýváku, kde jsme popíjeli ledový

čaj a hovořili o Americe. O tom, jaká je to náročná milénka, ale zároveň velkomyslná — když jí člověk dovede zahrát do noty.

Otec se rozpomněl, že v dětství projevoval nadání pro vytváření plastických forem, a zamořil nás byt různými hliněnými nestvůrami na dřevěných podstavcích. Jeho výpravy do světa kultury se rozšířily i na důkladné studium děl Shakespearových. Tyto výboje podstatně ovlivnily jeho větnou skladbu, což po dlouhou dobu máto Deery americké revoluce, které ho dva večery v týdnu vyučovaly americkému jazyku a způsobu života. Dvě monografie o puči v Československu, sepsané přísernou angličtinou, mu zdvořile vrátila celá řada nakladatelství od Foreign Affairs po Reader's Digest. Napsal soubor filosofických básní v češtině, pak je přeložil do angličtiny a originál ztratil. Když si je New Yorkské listy vyžádaly k otištění v nedělní příloze (samozřejmě bezplatně), musel je přeložit zase do češtiny. Konečně začal chodit do kursů v City College, aby si doplnil zkoušky, potřebné pro diplom B.A. Přednášel dámským spolkům v Mamaronecku a ve Westportu. Bombardoval newyorský tisk příspěvky pro rubriku Čtenáři nám píší.

V jedné věci se však změnil. Už nechtěl být vůdcem, mužem činu. Jeho cílem bylo stát se váženým kritikem, komentátorem, který není poplatný žádné organizaci.

***

Vrhli se na mne, zrovna když jsem vycházel z kina, ještě celý zpitomělý po dvojitém programu. První rána mě neměla uzemnit, pouze vyhodit z rovnováhy. To proto, aby mě Petrucci, který číhal v uličce, mohl zatáhnout do tmy, kde čekali ti ostatní grázlové. A pak už rány kožených pěstí dopadaly s naprostou pravidelností. První

byly vedeny zdola, protože jsem se v chabém pokusu o obranu skrčil a paže zvedl před obličej. Pustili se do díla tiše a šlo jim to jak na drátku; museli to důkladně nacvičovat, než dosáhli bezvadné souhry. Dva mi rozpráhli paže, aby se ti druhí dva mohli pěkně strefovat, vždycky jedna pecka do břicha a jedna do obličeje, a pak si to prohodili. Rány žuchaly a čvachtaly, a když bylo po všem, ležel jsem na zemi u cihlové zdi pohřebního ústavu. Vzlykal jsem celkem bez příčiny, rozhodně ne bolestí. Ta nebyla tak zlá, a vůbec, člověk nepláče jen proto, že ho bolí po těle. Levé oko jsem měl zavřené a na něm koláč zaschlé krve.

Muselo trvat celé hodiny, než jsem se zachytil té zdi, vyhrabal se na nohy a vydal se na dlouhou pouť k domovu. Byl jsem rád, že to mám za sebou, a uvažoval jsem, jestli o tom Shirley Perlmanová ví. A pokud ví, zdali dbá.

***

Strýček Harry se moc nezměnil, až na to, že už nevypadal tak ležerně. Ještě pořád nosil ten svůj klobouk, ručně šité perforované polobotky, elegantně střížené tvídové sako, vlněnou kravatu tlumených barev a oxfordskou košili na knoflíčky. Když jsme se přivítali, sedl jsme si ke stolu v obýváku a mně se zdálo, že nám strýček Harry chce něco důležitého povědět. Ale pak otec zmizel v kuchyni, aby nachystal studený nářez. Teprve za půl hodiny, když maso bylo na stole a tatínek pozvedl sklenici Rufina, aby připil Americe, Harry ho posuňkem zarazil.

"Nejlíp, když vám to povím hned, protože ... no zkrátka, musíte to vědět. Panebože, jak má člověk začít?"

"S čím chceš začít?" zeptal se otec, sklenici ještě zdviženou.

"Jde o Milenu. Má rakovinu."

"Kriste Ježíši!"

"Jak dlouho už o tom víš, strejčku?"

"Začal jsem to tušit asi tak před měsícem."

"Pročs nám nic neřekl?"

"Ona nechtěla, dokud to nebude nutný. Včera ji operovali – tlusté střevo – ale to ji nezachrání."

"Víš to jistě?"

"Doktor to říká."

Trochu ve mně zatrnulo překvapením a hned nato úzkostí, jaké to bude na světě bez ní. Ale to bylo asi tak všechno. Opustila mě už dávno, a kdo ví, jestli se mnou vůbec někdy byla.

IV

Kdykoli se snažím vytyčit přesné časové rozhraní mezi svou nezletilostí a okamžikem, kdy se ze mne stal přichlívý mladý muž, nejčastěji se mi vybaví ta zasklená kancelářská budova, která se vypíná do mračén smogu nad Park Avenue, jen pár ulic od Centrálního nádraží.

A vidím mahagonový psací stůl K.K.Sperryho, kolem dokola lesklý kovový nábytek, na policice hromádka knih, jež diskrétně naznačuje, že K.K. sice čte, ale zas ne tolik, aby mu to bránilo stát vždy pevně na své postati, to jest na běžovém vlněném tepichu. Za zády K.K. v ohromném tabulovém okně se vypíná známé panorama, jímž začínaly tak mnohé filmy Johna Crowna za doprovodu zvukové kulisy, napodobující houkání taxíků.

Soustředil jsem všechny své duševní síly, abych zadržel nadýmání, způsobené pizzou a uhlíčitým nápojem, které jsem měl k obědu. Jemně jsem se nadnášel na bublině vzduchu v křesle z imitace černé kůže, a přitom zodpovídal otázky K.K. a občas dokonce přičlenil poznámku k jeho obecným výročkám. Připadalo mi to jako začátek prvního kola mistráku, kdy se soupeři navzájem otukávají a zároveň dávají kamerám příležitost, aby se zaostrily a napojily na tempo utkání.

K.K. neměl daleko do čtyřicítky a byl to chlápek s nezdravou, lesklou pleť. Měl ježaté vlasy a pod pravým okem neukázněný sval, který se občas maličko zachvěl, ale na pořádné cuknutí se nevzmohl.

Co se skrývá v zavřeném šanonu na psacím stole, mi nezástalo dlouho utajeno, protože K.K. na něj ustavičně poklepal.

“Jak se to vyslovuje – Dabsky nebo Dabsky? Nebylo nám to zcela jasné.”

“Dabský, prosím, ale na tom vlastně nezáleží, můžete si vybrat, co je vám pohodlnější.”

Ostře na mne pohlédl. Je to úskočná snaha zalichotit se v nedůležité otázce? Nebo lhosejnost k věci, která by měla být pramenem hrdosti? Hloupost? Naivita?

“Chtěl bych vám vysvětlit, jak funguje naše společnost, a důvody, proč jste dostal stipendium,” řekl po chvíli.

“Jak víte, jmenuju se Kenneth Kevin Sperry a jsem viceprezidentem společnosti, zodpovědným za prodej. Nadace, která udílí stipendia, spadá do mé pravomoci. Tuto zodpovědnost jsem na sebe vzal dobrovolně, neboť pokládám Kontinentální vzdělávací nadaci za významnou součást firmy Continental Development. Nevím, zda jste obeznámen s naší daňovou soustavou ...”

“Myslím, že to chápu, pane Sperry.”

“Dobrá; kromě toho je to také dobrá propagace a ovšem i investice do lepší budoucnosti naší země. Propagace je důležitá, protože my nejsme centralizováni, jako třeba General Motors, a naše podniky – totiž odbočky firmy Continental Development – jsou roztroušeny po celé Americe a Kanadě. Patří nám tři obchodní domy na Aljašce, rozhodující podíl na výrobě rybářských potřeb v Maine a řetěz restaurací na Jihu – to vám uvádím jen několik příkladů, abyste si dovedli představit nesmírnou všestrannost našeho podnikání. Máme taky konsultační firmu tady v New Yorku, přímo v téhle budově o tři poschodí níž, a obchodní dům v

Clevelandu. Investujeme značné sumy do nemovitostí, máme podíly na dolech v Ontariu a tak dále. Jak vidíte, jsme opravdu tak roztaženi, že se to někdy těžko zvládne ... Cigaretu?"

Posunul ke mně těžký popelník z benátského skla, ale já tu jeho viceroyku zdvořile odmítl.

Pak zazvonil telefon, K.K. zvedl sluchátko a pravil, aby to rozjeli zítra v deset. Potom se zeptal, jestli už dostali, co měli dostat na příští týden, a poznamenal, že jak to všechno vypadá, bude muset letět do Phoenixu. Tedka v tom psím počasí. Než jsem do židle, abych zamaskoval ten zvuk. Ale jiná bublina nastoupila téměř okamžitě na místo, které ta stará uvolnila.

"Promiňte. Tak kde jsem to přestal. Jo. Snad se ptáte, proč jste to stipendium dostal právě vy a ne třeba jistý Juan D'Amicos, student, který pronesl řeč při závěrečné ceremonii na Emersonově škole. Inu, řeknu vám to upřímně: D'Amicos je sice neobyčejně nadaný Portorikánc, ale přece jenom Portorikánc. Víte, že je to nespravedlivé, ale vy už jste v New Yorku dost dlouho, abyste chápal, jak to tady chodí."

Následující větu jsem nevnímal, tak mě ta upřímnost uzemnila.

"Jen abyste věděl, jak jsou hoši v našem osobním oddělení důkladní: upozornili nás na skutečnost, že mladé Československo ve dvacátých letech poskytl asyl mnoha bílým Rusům a dokonce dalo stipendia ruským studentům. Je mi líto, že k tomu muselo dojít, ale jsme rádi, že naše vlast zase dnes může podat ruku vám."

Obešel stůl s napřaženou rukou, aby mě oficiálně uvítal, a já vstal s příjemným pocitem, že druhá bublina mě opustila zcela neslyšně.

Od toho dne léto plynulo ve znamení K.K. Sperryho. Strávil jsem čtrnáct dní na jeho chatě v Nantucketu, třikrát mě pozval na večeri do Scarsdale (tedy nikoli na

severní pobřeží) a jednou na muzikál "Miss Liberty". Při této příležitosti jsem bezdětným Sperryovým představil Dubského staršího, který se dmul pýchou. Otec si zahrál na šarmantního Evropana a Kate Sperryová, kostnatá blondýna omezeného rozhledu, jejíž nesmělé poznámky kvitoval K.K. útrpnými úsměšky, byla jím celá nadšená. Avšak hlavní úspěch večera sklídl přece jen K.K., jehož chladné, úděsně břitké duševní pochody nepřestávaly nás, cituplné Slovany, uvádět v úžas.

Poprvé jsme slyšeli vysvětlovat a vyvracet komunismus uvážlivými, ba co dím logickými argumenty při sklence curvoisieru. Otec si sice neodpustil potouchlou poznámku, že jedině Američan, v bezpečí svého klimatizovaného, kovovým nábytkem vybaveného prostředí, může Stalina nezaújatě definovat jako ztělesnění zkostnatělých zlořádů v koloběhu ruského politického života, zvěčnělého krutou zaostalostí ruského lidu, ale přesto jsme poslouchali. Oči nám div nevyšlaply, když K.K. rozvíjel svou teorii obrácené subverze a prohlásoval, že americká výzvědná služba by se měla mnohonásobně rozšířit a mělo by se na ni věnovat asi tak stokrát víc peněz než dnes. Navrhoval, aby se zbudovaly mohutné vysílačky v Arktidě, v Japonsku, na Aljašce a na palubách stovek lodí, které by křižovaly v Baltickém moři. A tím vším prolínal duch svědomitého a smělého K.K. Sperryho, který se mohl už dávno stát prezidentem firmy, nebýt toho, že nynější hlavu podniku protěžuje předseda správní rady. Ale nač zoufat – nynějšímu prezidentovi je už devětapadesát.

Přesto všechno se K.K. nepokládal za absolutně neomylného. Pravda, jeho nezdary a pochybnosti nám snad mohly připadat bezvýznamné, on však si jich byl bolestně vědom. Například během jedné, jinak náramně bujaré besedy u baru v suterénu, s osténím z týkového dřeva, kde jsme oslavovali mé osmnácté narozeniny a vstup do věku, kdy se smím legálně ožírat, světil nám

K.K. zkormouceně, že není s to zvládnout určitý hmat v judo, ačkoli její cvičí už po několik let každý týden. Jindy se ho zmocnil nepokoje, když hovořil o politice, a tehdy jsme nabylí dojmu, že si není jist, zda nechybil, když před třemi roky dal přednost místu u firmy Continental Development před úřadem poradce guvernéra státu Illinois, které mu bylo nabídnuto.

O svou firmu K.K. nikdy nezavádil ani jediným kritickým slůvkem. Continental Development byl jeho živél, jeho prostředí, v němž musel stůj co stůj uspět. A soupeření o presidentské místo bylo tak urputné, že stačil jeden chybný krok, aby K.K. ztratil náskok, který v tomto závodění získal. Když tento neohrožený kritik společnosti a bystrý pozorovatel křehké lidské povahy hovořil o Continental Development, změnil se rázem v nedůstojného patolizala, ačkoli kdyby se sečetl potenciál všech mozků, které tuto organizaci reprezentovaly, nevýdaly by asi ani za tolik, co mozek K.K. Sperryho samotného. Pokaždé, když K.K. Sperry hovořil o Continentalce, chvění pod jeho pravým okem znatelně zesílilo. V těch chvílích z něho šel až strach.

***

V srpnu, když končil letní semestr, otec se úplně stáhl do sebe. Málokdy přišel domů před půlnocí, a když jsem se ráno probudil, býval už zase pryč. Týden před Svátkem práce se znenadání objevil v poledne a navrhl, abychom šli do Cloisters.

Hovořil o všem možném, jenom ne o tom, co mi očividně toužil svěřit. Netušil jsem, oč jde, a teprve pozdě odpoledne, když jsme se vrátili z Cloisters a stáli v Central Parku u skotačících tuleňů, ukázalo se, co má na srdci. Přestal vykládat o tři roky starém pontiacu, který hodlal koupit, na chvíli se odmlčel a pak mi klidně

oznámil:

“Zejtra dostanu na City College diplom M.A. z dějin střední Evropy. Tak se mi všechno zdá, že tímto se z nás zase stávají buržousti.”

Potom jsme zapadli do putyky na Třetí Avenue, hned pod stanicí zvýšené dráhy. Pozorovali jsme ty šupáky, co se tam ometali, a oba jsme se zlískali do němoty.

Hip, hip, hip, hip, hurá, Wilsoňáci, hurá, do toho !
 Držte se, válejte, kluci zlatý, huráááááá!!!
 Až ty zlatý Wilsoňáci zaválej, budeme mít gólů
 habaděj! Do tohoóó!!!

Pište, kluci! Wilsoňáci, do tohoóó! Wilsoňáci vosolte
 je, roznezte je, hurááá, do toho!!!

Wilsoňáci, metr k metru, hip, hip, hip, hurá!!!

Děte do prdele, Wilsoňáci, říkal jsem si už koncem
 října, když jsem se plahočil kolem hřiště, kde hulákali
 provolávači. (Samí chlapi, ještě ke všemu. V Emersonce
 by je byli vynesli z hřiště v zubech.)

Příšerně mi lezlo krkem dělat nevolníka Alf
 Strattonovi, který měl tátu putykářem v Baton Rouge a v
 noci trpěl polucí. Stačilo jen pomyslet, jak jsem to
 dopracoval, a hned jsem se celý rozklepal bezmocným
 vztekem. Nemohl jsem z Wilsonovy university bajchnout,
 protože to byla alma mater K.K. Sperryho, kterého tam v
 roce 1940 vyhodnotili jako nejlepší levé křídlo na celém
 Jihu. A kdo chtěl na Wilsonce obstát, musel vstoupit do
 nějakého studentského bratrstva. Na Wilsonce byl každý
 zchroml od obrny, vstoupil aspoň do Mimobratrského
 svazu.

A tak jsem celý první týden proflákal tím, že jsem se
 třikrát denně nalezl vodnatým pivem v baráček
 různých bratrstev a nechal se oplácávat od hochů, co si
 mysleli, že mít cizince v baráku bude velká sranda, a co
 kdyby ses zapsal hned, my tu máme senzační partu, sem
 zapadneš jedna báseň. Jelikož jsem se koncem týdne ještě
 nerozhodl, přestali mě zvát mezi sebe a já si s úděsem
 uvědomil, že pomalu, ale jistě dozrávám pro
 Mimobratrský svaz. Tudíž jsem se odhodlal k činu,
 zavolal do Beta Pi, protože byl na prvním místě v
 telefonním seznamu, a prohlásil, že po návštěvě u nich
 jsem všechno bedlivě uvážil, a jestli by mě teda přijali.
 Jmenuju se Dubsky. Jan Dubsky. Hláskoval jsem to
 hezky pomaloučku a oni se mě zeptali na číslo telefonu v
 budce u benzínové pumpy za rohem od koleje pro
 študáky prvního ročníku. Za pět minut nato telefon
 zazvonil a Alf Stratton řekl, že všichni se tam na mne moc
 dobře pamatují a myslí si, že jsem sekáč chlap, a abych
 přišel do baráku na věču a přines s sebou šekovou knížku
 na zaplacení zářijových příspěvků. Teprve o hodně
 později jsem se podíval do kalendáře, kdy jsem to vlastně
 v Beta Pi byl, a s údivem jsem zjistil, že to bylo jedno ze
 dvou bratrstev, kam jsem ani nohou nepách.

Jelikož mě Alf Stratton sbalil, stal jsem se jeho
 majetkem. Alf četl Kierkegaarda a Spinozu a měl štaci z
 klasické řečtiny. Šaty mu posílali každý podzim z New
 Yorku od Brooks Brothers, kde měli jeho míru
 permanentně na seznamu. Alf totiž přestal růst. Ve snaze
 zakrýt pleš, sčesával si vlasy à la Augustus od Prima
 Porta. Mou povinností bylo ho ráno v sedm vzbudit,
 donést mu šálek černé kávy a odříkat předpověď počasí
 podle richmondských Timesů.

K večeru, asi o půl šesté, když se Alf vrátil z Trianglu,
 kde studoval v soukromé čítárně knihovny, vyhrazené
 primusům, už jsem na něho čekal se sklenkou středně
 suchého martini bez ledu a s pantoflemi z Fidži, které mu